

ZA CANKARJEVO TEKMOVANJE BODO OSMOŠOLCI IN DEVETOŠOLCI LETOS BRALI FANTASTIČNI PRIPOVEDI LEWISA CARROLA ALIČINE DOGODIVŠČINE V ČUDEŽNI DEŽELI IN EVALDA FLISARJA ALICA V NORI DEŽELI

Brali ju bodo v povezavi s krovno temo letošnjega tekmovanja **ČUD(E)ŽNE BESEDE**.

Spoštovani mentorji!

Že ob večplastnem krovnem naslovu in temi tekmovanja nam mora biti jasno, da letos bolj kot kdaj koli prej ob pripravi na tekmovanje ne bomo uspeli vzpostaviti pristnega odnosa do knjige in do mladih tekmovalcev (vsaj na motivacijskem nivoju ne), če ne bo med našim mentorskim delom **NAJPREJ** veselja do čudenja, čudežnosti pa tudi čudnosti vseh logičnih, nelogičnih, antilogičnih, **POTI**patičnih in še kakšnih idej, inputov, ki bodo mlade bralce izzivali in samo na videz nezaintersiranega najstnika zasvojili in osvojili s fantastiko, nonsensom, logiko, neologizmi/arhaizmi ... ter pripeljali do kritičnega odziva na prebrano (kar je konec koncev višji ideal tekmovanja za Cankarjevo priznanje). To pričujoče pisanje, napotki, povzetki nekaterih literarnih pisanj o prebranih knjigah in avtorjih naj bodo torej zgolj odpiranje tega, kar bo resnično živelo ob branju z vašimi – konkretnimi učenci na konkretni šoli, nikakor pa recept, da se za vašo Alico ne bi smelo ali moralo skrivati kaj drugega. Nasprotno – čudnosti in čudežnosti se morajo množiti po vsej slovenski **Poteruniji** oz. **poterunski Sloveniji** – od zajčje luknje do Triglavskega jezera in nazaj...

Iz leta v leto ponavljamo/osvežujemo, da bodo z **branjem** za Cankarjevo tekmovanje tekmovalci dokazali **višje razvite zmožnosti branja in pisanja** ter zmožnost **kritičnega branja** književnosti.

Temeljni **bralni koraki**:

- **podrobno branje** leposlovnega besedila,
- **povezovanje** leposlovnega besedila in sobesedila z znanjem **literarne teorije in zgodovine** in
- **ponovno podrobno branje** književnega dela ter **razmislek** o prebranem - s kritičnim razmišljanjem in osebnim vrednotenjem oz. **utemeljevanjem**.

Didaktični pristopi in strategije dela v pripravi na tekmovanje naj bodo usmerjene tudi **v merila za vrednotenje**, in sicer:

- * razumevanje
- * uporaba književnega znanja
- * prepričljivost osebnega odziva
- * zgradba besedila in jezikovno pravilno.

Poleg tega ne pozabimo ravni tekmovanja in pričakovanj, ki jih imamo do učencev.

Na **šolskem tekmovanju** od učencev pričakujemo ob branju **prve knjige** (**ALIČINE DOGODIVŠČINE V ČUDEŽNI DEŽELI**) osebno doživljanje, razumevanje, in povezovanje

podatkov iz virov. Učenci bi lahko povzeli zgodbo, ocenjevali književne junake, izpostavili odnose med književnimi osebami ter prikazali svoj osebni pogled in razmišljali o literarnem problemu – opisovali fantastične elemente, nonsens (podrobneje v nadaljevanju); osebnemu doživljanju bi dodali lahko tudi poglobljen stik bralca z besedilom in ponudili učencem npr. izhodiščni odlomek, pri čemer bi pričakovali v razlagalnem spisu interpretacijo in vrednotenje književnega sporočila; podobne cilje bi zasledovali **na regijskem tekmovanju ob branju Flisarjeve ALICE V NORI DEŽELI**.

Na **državnem tekmovanju** bi učenci pokazali zmožnost **samostojnega (kritičnega) branja OBEH KNJIG**, izražanja in utemeljevanja osebnih stališč do obeh besedil, lahko tudi ob neznanem, a tematsko sorodnem krajšem besedilu; pri tem bodo prebrano povezali z relevantnimi podatki iz virov.

*(Za podrobnejša navodila glej Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje 2017/2018, dr. Igor Saksida.)

8. in 9. razred osnovne šole: **Alica in tisočere dežele antipatičarjev**

Lewis Carroll: ***Aličine dogodivščine v čudežni deželi*** (prevod Gitica Jakopin) in Evald Flisar: ***Alica v nori deželi*** (roman)

Teme, povezane z nonsensom in fantastiko, si skorajda ni mogoče predstavljati brez ene najbolj znanih mladinskih knjig, Carrollove *Alice v čudežni deželi*. Vrsta razprav in interpretacij dokazuje, da je tudi to klasično delo aktualno še danes. Pomembno je, da se osredotočimo na okvirno in osrednjo zgodbo: Zakaj se Alica sploh odpravi za *Belim zajčkom*? Kako se knjiga konča? Je Aličino potovanje sanjski izlet v domišljijo? Je torej to delo fantastična pripoved? In če je, s katerimi besedili jo lahko povežemo? Bi ob bralnem užitku potopitve v svet nenavadne »logike nesmislov« v knjigi vendarle lahko odkrivali tudi kaka druga, aktualna sporočila? Kdo bi lahko bili *antipatičarji*? Kaj pomeni *biti nor* v norem svetu? Se je potrebno vprašati, *kdo sploh sem*? Kateri čas (ali Čas) je treba onikati in zakaj? Kaj nam sporoča *barvanje vrtnic* in kaj ponavljajoči se kraljičini stavki o *sekanju glav*? Ilustracije imajo ključno vlogo pri sooblikovanju nonsense stvarnosti Carrollove pripovedi. Opazujmo jih podrobno in se sprašujmo, kako učinkujejo. So smešne? Strašljive? Ob tem spoznajmo še avtorja in zanimivosti iz njegovega življenja, nekatere ključne pojme (npr. nonsens, parodija, likovna pesem ...). In vse to nam bo omogočilo prehod k Flisarjevi predelavi izvirne snovi v fantastični roman *Alica v nori deželi*. Kaj – poleg prehoda iz realnosti v domišljijo – povezuje obe deli? Kako razumemo *poti*? Kakšna je vloga imen in pesmi v tej knjigi?

Kaj pomeni, da so mrličji podporni stebri dežele Poterunije? Kako je opredeljena norost v *nori deželi* (nismo nekaj podobnega – čeprav nikakor ne identičnega – brali že prej)? (Igor Saksida)

Ob teh ključnih vprašanjih, ki si jih zastavlja dr. Saksida in si jih moramo tudi mentorji ter tekmovalci (tu je prostor za tekmovalčeve misli, za pronicljiva mentorjeva vprašanja in natančno branje s svinčnikom med vrstnicami!, pri katerem nam lahko služijo obstoječi viri - gradiva v različnih izdajah beril, didaktični inštrumentarij v Zbirki Domače branje Knjiga pod nosom ipd., kritike del) pri pripravi na letošnje Cankarjevo tekmovanje se da početi tisto, čemur pravimo – natančno, kritično, poglobljeno brati, razmišljati, vrednotiti in pisati, pri tem pa izhajati iz obstoječega učnega načrta za 8. in 9. razred : ¹

- **Razvito zmožnost TEKMOVALEC POKAŽE tako, da:**

¹

*(Navodila za pisanje pisne naloge na književno temo najdete prav tako v skupnih izhodiščih dr. Igorja Saksida.)

- najde bistvene prvine književnega besedila (*upoštevata neposredne in posredne besedilne signale*) in jih zna ustrezno uporabiti pri interpretativnih in (po)ustvarjalnih odzivih na besedilo,
- izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila, predstave ter izpostavi njihovo vlogo,
- sintetizira spoznanja o besedilu, predstavi ter oblikuje vrednostne sodbe; spoznanja in sodbe primerja s sošolci, jih utemelji, ponazori in zagovarja tako, da se sklicuje na besedilo, predstavo, (splošno) znanje in izkušnje
- **Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:**
 - loči glavno in stranske književne osebe v obravnavanem književnem besedilu; opiše izbrano osebo, našteje značilnosti njenega govora, značaja, ravnanja in do nje vzpostavi kritično distanco, poudari njen socialni položaj, psihološke lastnosti, motive za ravnanje in perspektivo ;
 - s (po)ustvarjalnim pisanjem pokaže/dokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih oseb
- **Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja dogajalnega prostora in časa pokaže tako, da:**
 - upovedi čutnodomišljjske predstave kraja dogajanja; razumevanje kraja in časa dogajanja dokaže tako, da ju poveže s temo in jezikovno rabo v besedilu; upošteva tudi širši kontekst (medpredmetne povezave)
 - s (po)ustvarjalnim pisanjem ustvari nove dogajalne prostore in čase ter tako dokaže zmožnost doživljanja in razumevanja dogajalnega prostora in časa (pomaga si tudi s/z časovno, zvrstno zaznamovanimi jezikovnimi sredstvi) :
- **Razumevanje dogajanja, motivov, teme, sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da:**
 - predstavi dogajanje; kronološko razvrsti dogodke; loči glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnih časih in prostorih (obnovi/povzame dogajanje (podrobno in strnjeno)
 - loči glavne motive od stranskih glede na temo/sporočilnost besedila
 - izrazi osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila; izpostavi podobnosti in razlike med dvema besediloma
 - loči besedila glede na tem(atik)o (ljubezenska, socialna ...); izpostavi podobnosti/razlike med tematsko sorodnimi besedili in se do njih opredeli
 - s (po)ustvarjalnim pisanjem dokaže, da loči temo in motive (9. razred).
- Loči avtorja od pripovedovalca, kar pokaže tako, da:
 - imenuje avtorja; prepozna, izpostavi značilnosti in na podlagi teh poimenuje vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca
 - razumevanje vsevednega, prvoosebnega pripovedovalca dokaže, pokaže s (po)ustvarjalnimi besedili, v katerih je (vsevedni/prvoosebni) pripovedovalec
- Doživi, razume in vrednoti prozo tako, da:

zaznamovanost sloga v književnem besedilu ponazori s primeri in presodi učinek jezikovne rabe v književnem besedilu,

 - poimenuje, ponazori in opiše slogovni postopek v književnem besedilu (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor),

ob izbranem besedilu našteje značilnosti pripovedne vrste in jih primerja z znanimi značilnostmi te vrste besedila

 - s tvorjenjem (po)ustvarjalnih besedil pokaže, dokaže zmožnost razumevanja proznih

besedil in poznavanje značilnosti proznih vrst.²

Da pa bi mentorji lahko kritično brali s svojimi učenci, je prav, da sami ali z njimi preberemo/si nekaj pisanja o knjigah (ocen, predstavitev, predvsem pa skupna izhodišča ter gradivo M. Mohorja); ponujamo nekaj naših idej (strokovnih ali didaktičnih, na videz nametanih) za posamezni knjigi (za različne faze branja, prim. z navedenimi cilji UN):

Aličine dogodivščine v čudežni deželi

Za uvod besede avtorja spremnega didaktičnega gradiva iz zbirke Domače branje Knjiga pod nosom Mihe Mohorja v knjigi Alica v Čudežni deželi:

4. julija 1862 je bil dan kakor nalašč za čolnarjenje. V angleškem univerzitetnem mestu Oxford je po reki Isis navzgor odplula odpravica dveh mladih gospodov in treh deklic.

»Prosim, gospod Dodgson, povejte nam zgodbico!« se je Alica obrnila k profesorju Charlesu, komaj je ta s svojim prijateljem napravil prve zavesljaje.

»Povem vam jo, ko si pozneje na obali pripravimo piknik,« se je branil mladenič.

»Ne!« sta se desetletnici pridružili tudi sestrici Lorina in Edith. »Takoj začnite! Pa dolga naj bo!«

In tako so Dodgsonove male prijateljice prisluhnile pripovedi o Alici, ki je za Belim zajcem stekla v jazbino in se znašla v Čudežni deželi, kjer nobeden ne ve, kje je konec zmede, kjer čas beži in se ustavlja, kjer se prostor širi in krči, kjer se junakinja v trenutku zmanjša, da ji brada udari ob stopala, pa spet zraste, kot bi raztegnili mornarski daljnogled. Z Alico so se znašle v vrtu igralnih kart, kjer Srčna kraljica vpije, naj vse po vrsti obglavijo, pa se nikoli nikomur ne zgodi nič hudega. Spoznale so Vojvodinjo, ki v vsem išče poduk, bajeslovnega Grifona in

² Učenci:

Izberejo dve ali tri možnosti, ponujene v naslednjih točkah, oziroma najdejo svoji/svoje možnosti:

- razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe:
 - ustvarjajo nove književne osebe; sestavijo jih iz oseb, ki so jih spoznali v drugih književnih delih, filmu, realnem življenju, ali pa jih tvorijo po analogiji z osebami iz znanega književnega besedila,
 - pišejo nove prigode znanih književnih oseb,
 - presajajo osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega dela,
 - pišejo realistične/fantastične sestavke, v katerih se prepoznajo različni motivi za ravnanje književnih oseb (socialni, psihološki, etični),
- razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa:
 - ustvarjajo nove domišljjske svetove – dogajanje postavljajo v preteklost, sedanost in prihodnost; z omenjanjem okoliščin, dogodkov in predmetov izražajo dogajalni čas (neposredni podatki), pomagajo si tudi s časovno oziroma socialnozvrstno zaznamovanimi besedami (posredni podatki: arhaizmi, neologizmi, slengizmi idr.),
- razvijajo zmožnost razumevanja dogajanja in teme (motivov, snovi) v književnem besedilu:
 - tvorijo domišljjsko pripoved s sintetično/retrospektivno dogajalno zgradbo,
 - tvorijo nova pripovedna besedila na določeno temo s podobnimi, različnimi motivi,
- ločijo avtorja in pripovedovalca:
 - tvorijo besedila, tako da privzemajo vlogo vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca ali *lirskega izpovedovalca*,
- prepoznajo književno perspektivo:

Ponarejeno želvo, ki pripoveduje žalostno storijo o želvi šoli pod morjem in četvorki z jastogi ...

Od časa do časa je pripovedovalec obmolnil in se pretvarjal, kakor da je utrujen zakinkal, in poslušalke so ga morale prebuditi, da je nadaljeval. »To je vse do naslednjič!« je rekel iznenada, a se Alica ni dala kar tako odpraviti: »Saj je že sedaj naslednjič!«

Še nobena zgodnica ni deklic tako navdušila kot ta in profesor je Alici moral obljubiti, da jo bo zapisal. Čez dobro leto ji je res podaril lepopisno napisano in lastnoročno ilustrirano knjižico Aličine prigode v podzemlju. Prijatelji so ga odslej nagovarjali, naj jo da natisnit. Sedel je in dopisal poglavji o divji dirki okrog jezera solza in o kuhinji, kjer kuharica tako silovito vihti poprnico, da vse kiha, še posebno ubogi dojenček, ki pa se kmalu spremeni v pujska. Izmisli si je mačko Režalko, ki izginja, in prismuknjeno čajanko pri Marčnem zajcu, Klobučarju in Polhu, kjer zastavljajo nesmiselne uganke, in za zaključek: sojenje na temo otroške pesmice Kdo je ukradel tortice.

Tako je nastala knjiga Aličine dogodivščine v Čudežni deželi. Charles Dodgson jo je podpisal s pisateljskim imenom Lewis Carroll, kajti avtorju matematičnih razprav in priročnikov je bilo nekoliko neprijetno, da bi ga ljudje poznali kot pravljicarja.

Z Alico vstopimo v čud(ež)n(i) svet podzemlja, kamor jo zvabi Beli zajček, ki jo spremlja skozi njeno potovanje po Čudežni deželi. Osrednja junakinja se tam sreča s številnimi **nenavadnimi bitji** – z nekaterimi se zaplete v pogovor, spet z drugimi v (ne)prijetna druženja, nekatera pa so zgolj omenjena. Kljub vsemu Alica v nenavadni deželi ne najde tesnega in pristnega prijatelja, kljub iskanju pomoči ji le-te ni nudil nihče. **Alico v tej nenavadni deželi venomer nekam pošiljajo, jo poučujejo o lepem vedenju, ji prepovedujejo, delijo take in drugačne nauke, a se Alica ob koncu le opogumi in se jim upre.** Glavna junakinja se skozi svoje potovanje v **samogovorih** sprašuje, kdo pravzaprav je (*»Kdo za boga milega pa sem? No, vidiš, to je zdaj tista največja uganika!«*), kako to, da se neprestano spreminja (veča in manjša), kako to, da se ne spominja stvari, ki jih je znala (deklamiranje pesmic), kako to, da je tam vse tako čudno, kam naj gre, da nekam pride in nenazadnje ali moraš biti sam nor v norem svetu. Poskuša verjeti ali se prepričati, *»da je zelo malo resnično nemogočih reči«* in so se ji precej nesmiselne stvari začele zdeti smiselne, ravno tako pa *»dobro vem, da se vselej zgodi že kaj zanimivega«* in v nadaljevanju kljub obžalovanju, da je skočila v tisto zajčjo luknjo *»ampak vseeno – ampak vseeno – tudi takšno življenje je, veste, precej zabavno!«*.

Ob branju knjige se razkriva tudi **svet nenavadne »logike nesmislov«**, v katero prebivalci Čudežne dežele prepričujejo glavno junakinjo (*»Saj ne moreš drugače /.../ tukaj smo vsi nori. Jaz sem nora. Ti si nora. /.../ Moraš biti nora /.../ drugače ne bi prišla semkaj.«*). Skozi Aličine pogovore in dogodivščine s tamkajšnjimi prebivalci se kaže **nesmiselni humor**, ki ga z resnimi obrazi skozi **paradoksalne izjave in uganke** (*»Zakaj je krokar podoben pisalni mizi?«*) podajajo prismuknjena bitja (Gosenica, mačka Režalka, Kraljica, Klobučar, Marčni zajec). Pa **parodije vložene poezije** (Aličino deklamiranje pesmi *Kako leti čebelica* in *Si star, Oče Viljem* in *To je glas vseh lenuhov*, nadalje Miškina zgodba v obliki likovne pesmi, ki *»je dolga in zavita in žalostna prav kakor njen rep«*, pa Vojvodinjina uspavanka dojenčku, pesem Ponarejene želve in stih Belega zajčka na sodišču), ki izražajo komičnost neskladja vsebine in oblike z izvirniki. Med branjem naletimo na številne **besedne igre** – nizanje besed zaradi skupne začetnice in zvena, kot npr. v Polhovi zgodbi (*vodnjak – sirupnjak, notri – botri, črtati – črpati in besede, ki se začnejo na M – mišlovke, mesec, memoriranje, mnogost*) ali šolski zgodbi Ponarejene želve (*plavanje – potapljanje, veje aritmetike – ambicijo, distrakcijo, mistifikacijo in derizijo ali belice–garnelice*) ali Klobučarjevem pričanju na sodišču (*»in še čaj se je samo čadil«*). Ob natančnem branju ni mogoče spregledati tudi **preprostega otroškega besedja**, npr. številnih pomanjševalnic (*izbica, steklenička, drobižek, kuščarček, mizica, ključek, vratca ...*). Vse to ustvarja **značilnost nonsensne literature**, ki jo **vložene ilustracije**

ob skrbnem opazovanju še podkrepijo, obenem pa odpirajo številna, splošno aktualna, vprašanja o bivanjski tematiki, o iskanju ali izgubljanju lastne identitete, otroškem znajdenju v kaotičnem svetu odraslih, polnem številnih zapovedi, prepovedi in ukazov.³ Podobne prvine najdemo tudi v Flisarjevem romanu; učenci naj jih poiščejo in primerjajo.

ALICA V NORI DEŽELI ⁴

Alica v nori deželi je fantastična pripoved, razdeljena na 20 poglavij ter spremno besedo PETRA POTERUNKOVIČA(!) Gre za odličen primer logičnih nesmislov, ki je lahko fantastičen primer vplivanja na »morda poterunsko zaplankane« najstnike. Smo zmožni razumeti (samo)ironijo, prepoznati in razumeti ter ovrednotiti resnično sporočilnost destruktivno napisane spremne besede, napisane v slogu/antilogiki celotnega romana/njeno vplivajnsko moč na sporočilnost cele knjige?).

Pred branjem lahko z učenci uporabimo motivacijsko strategijo **pogled v knjigo**. Učenci imajo na voljo 10–15 minut, da poskusijo ugotoviti, o čem knjiga govori, kako je zgrajena. Pri tem si lahko ogledajo naslov, naslove poglavij, ilustracije (preberejo torej začetne stavke, ki imajo vlogo naslova), listajo po knjigi ter preberejo naključne odlomke. Po dogovorjenem času vsak učenec pove, kaj meni o čem knjiga govori/kako je zgrajena (ne pozabimo na medbesedilne prvine – vložne pesmi/parodije znanih slovenskih pesmi (npr. Kaj nam pa morejo, karikaturene ilustracije ...). Pred branjem naj tekmovalci spoznajo prvine **fantastične pripovedi/ nonsensa** (da bodo v fazi branja s svinčnikom bolj pozorni na omenjene prvine/jih iskali, razumeli in vrednotili).⁵

Po prvem branju najprej skupaj z učenci povzamemo vsebino – potovanje Alice in strica Skočirja v Poterunijo in nazaj ter njuno življenje med Poterunci (iz realnega sveta v fantastični

³ Več o delu in avtorju npr. v naslednjih virih:

Mentorjem je v veliko pomoč lahko didaktično gradivo Miha Mohorja, zbirka domačega branja, založba Mladinska knjiga.

O avtorju je prosto dostopno veliko dokumentarnih filmov na youtube:

- <https://www.youtube.com/watch?v=KQ9kDbduTo>

Zvočna knjiga v angleščini:

- <https://www.youtube.com/watch?v=jJHBtOu5aX0> (priložnost medpredmetnega povezovanja)

Literatura:

- Leonora Flis: Vsi smo malo nori (<https://www.dnevnik.si/1042351947>)
- <http://pogledi.delo.si/mnenja/neznana-alica-v-cudezni-dezeli>
- Živa Viviana Doria: SEMINARSKA NALOGA 2: ALICA V ČUDEŽNI DEŽELI Geneza te ne - pravlјice ter folklorni in mitološki motivi v fantazijskem leposlovnem delu file:///C:/Users/Uporabnik/Downloads/13254_Doria_Seminar.pdf
- Miha Mohor:
Mladinska književnost in ustvarjalno pisanje v osnovni šoli
http://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat1/040/88c02.htm
- <http://www.delo.si/kultura/knjizevni-listi/vecno-ziv-nesmisel-lewisa-carrolla.html>

⁴ Pred branjem literarnega besedila lahko s pomočjo strokovne literature pripravijo kratek življenjepis avtorja. Pri tem si lahko pomagajo tudi s spletnimi stranmi npr.

<https://www.emka.si/avtorji/evald-flisar/biografija/9805> ali

<http://www.airbeletrina.si/clanek/knjiga-priznanj-evald-flisar> (kratek intervju z avtorjem).

⁵ Prim: <http://www.pressreader.com/slovenia/vecer/20150928/281784217900573>

svet in nazaj z elementi medbesedilnosti – sklicevanje na originalno Alico (povezovalni elementi in razlike). Učenci se lahko med pripovedovanjem o vsebini dopolnjujejo, nato pa jih povabimo, da ovrednotijo različne vidike besedila: kaj jim je bilo všeč, kaj bi spremenili, kaj se jim je zdelo resnično, skrivnostno, dolgočasno, kaj jih je pritegnilo ... Spodbudimo jih, da prebrano besedilo primerjajo z resničnim življenjem, lastnimi izkušnjami ipd.

Po drugem branju besedila pa sledi analiza besedila po ciljih iz UN, pri tem npr. lahko:

- razmišljajo o **književnih osebah** (glavni osebi sta **Alica** in njen stric **profesor Skočir**, Alica je pogumna, junaška dvanajstletna deklica, ki ima končane tri fakultete, njen stric – njen mentor – je doktor znanosti, razmislijo naj, kdaj je Alica mentorica svojega strica – v nekaterih situacijah je večja izvedenka kot on, Alica kot nosilka napredka in jo primerjajo s samoljubnim Poter Potsem drugimi antipatičarji oz. »zaslepljenci«, razbijači, destruktorji, nosilci norih/smešnih/zlaganih/nevarnih (?) in še kakšnih idej poterunskega sveta (Poterspot, Potsy-Wotsy, Poterola, Potpot, Poterunko, Poteriola ...); koliko značaja le-teh se skriva v njih samih/komu bi želeli biti podobni ...;
- analizirajo prostor in čas dogajanja, način življenja v Poteruniji - seveda v povezavi z ravnanjem, razmišljanjem realnih/domišljjskih književnih oseb:** kraj dogajanja je skoraj ves svet od Ljubljane do Triglava, Karibov, Trinidada itn. (ali se ne skriva v dvomiljonski poterunij dejanski slovenski svet), ki propada/se ruši/podporni stebri niso dovolj ...; ne pozabimo tudi na destruktivne poterunske predmete, prijeme in izume: klofute, zaušnice, razbijanje, utišače, šila, ...);

analizirajo elemente poezije (*vložne pesmi*), ki so del literarnega dela (npr. *Kadar se naš kandidat česa loti, je vse narejeno iz poti, za narodov blagor se nikoli ne zmoti, zato naprej po predsedniški poti! – povežejo z vzorci iz ekonomsko-političnega sveta*), **kakor tudi jezik/slog pisanja:** npr. izpisujejo primere besednih iger, nesmislov, simbolnih metafor, novih besed /tudi tujih (vpliv angleščine – poimenovanja oseb, predmetov, ...), na podlagi katerih Flisar gradi logiko in antilogiko poterunske civilizacije in na drugi stani primere, ki temu nasprotujejo (Aličine, Skočirjeve prebliske/izjave); opazijo povedi, stavke, k so začinjeni s posmehom/cinizmom, humorjem; iščejo **motive sodobne ekološke problematike** (propadajoči sodobni svet/vloga živega/narave v besedilu na eni strani in na drugi strani POTI (ki se ne sklanja! – besedna igra/metafora moči) kot simbol/mana/sanja/paradoks grobe, vase zavarovane/samovšečne in samozadostne/samouničujoče kapitalistične logike: **se pogovorijo o sporočilu besedila in aktualnosti besedila** (*»svarilo« pred potrošništvom*). Do prebranega besedila vzpostavijo tudi kritičen odnos (*so tudi oni sami včasih »kvalificarni poterji«/ali se to splača ...*)

V zaključnem delu oziroma vrednotenju mladi bralci ne izražajo zgolj svojih vtisov, temveč svoje doživljanje opišejo, utemeljijo ter primerjajo z avtorjevim pogledom na svet.

Pred pisanjem pa ne pozabimo ponoviti/usvojiti **NAVODIL ZA PISANJE PISNE NALOGE NA KNJIŽEVNO TEMO :**

RAZLAGALNI SPIS je pisanje na izbrano temo, izhajamo iz literarnega znanja, ki ga nadgradimo z lastnim razmišljanjem.

KAJ MORAMO UPOŠTEVATI?

- Treba je razumeti temo, iz katere izhajamo.
- Besedilo naj bo tridelno in živo.
- Posredujemo svoja razmišljanja o literarni teoriji in delu, npr.:
 - ✍ povzemamo dogajanje in ga primerjamo z današnjim,
 - ✍ izhajamo iz literarnega znanja in besedil in razvijamo svoj pogled na obravnavan problem,
 - ✍ prevrednotimo tisto, kar je bilo že povedano,
 - ✍ se vživimo v čas, avtorje in preko njih posredujemo svoje znanje in poglede,
 - ✍ besedilo kritično razlagamo: pojasnjujemo učinke besedila na bralca, vrednotimo prepričljivost sporočila in ravnanje oseb.
- V besedilo se lahko vplete premi govor, prevzemajo se lahko besede, celo cele povedi.

- ✎ Pišemo v 3. osebi. Lahko pa se avtor postavi v vlogo kake druge osebe tistega časa ter tako prikazuje dogodke.
- ✎ Jezikovna sredstva naj bodo bogata: okrasni pridevki, primere, dvogovor ali samogovor ... Izbira je odvisna od teme in našega namena. Vselej pa je treba upoštevati:
 - ✍ glagoli naj bodo pomensko bogati,
 - ✍ paziti je treba, da ni ponavljanj,
 - ✍ uporabiti je treba pravo mero, da je besedilo razumljivo,
 - ✍ poiskati je treba ustrezne izraze za izražanje čustev, misli, razpoloženj, razmišljanj.

Ideje za pisanje:

1. V Čudežni deželi vlada zakon zmešnjave. Preberi poglavje 7 *Prismuknjena čajanka*, in sicer pogovor Alice in Klobučarja o času. Napiši razlagalni spis z naslovom **Čas je treba onikati**. Na podlagi naslova razloži Klobučarjevo pojmovanje časa in pojasni Alici v odnosu do njenega dojetja časa. Pojasni svoj pogled na čas in utemelji, ali *»ti njegove ure lahko izpolnijo skoraj vse, kar si zaželiš«*.
2. Na podlagi prebrane knjige napiši razlagalni spis in v njem pojasni, kaj je razlog, da Alica skozi vloženo pripoved ni več vedela, kdo je, in kaj ji je povzročalo izgubo tega občutka. S primeri razloži, kako se sooča s kaotičnostjo Čudežne dežele. Utemelji mnenje o tem, kje se skriva Čudežna dežela in ali lahko prideš tja tudi ti.
3. Napiši spis in v njem pojasni, kakšna je Alica, kakšen odnos ima do svojega strica in ostalih prebivalcev Poterunije. Razmisli, kako lahko izpisani odlomek povežeš s sodobnim časom. Spisu daj naslov.
*»Stric,« je rekla Alica, ko sta s profesorjem ostala sama, »bojim se, da sva padla skozi podmorsko žrelo v Bermudskem trikotniku. Padla sva v svet, ki je tako neresničen, da se zdi, kot da sploh ne obstaja. Resnično je celo tisto, česar ni mogoče prijeti ne z roko, ne z zdravo pametjo.« (Evald Flisar, *Alica v nori deželi*, str. 25)*
4. **Preberi si spremno besedilo h knjigi *Alica v nori deželi* Resno opozorilo učiteljem! – komentiraj pisanje v povezavi s prebrano knjigo ter ovrednoti način in namen takega pisanja. Svojemu razmišljanju daj ustrezen naslov.**

Predvsem v zadnji, sklepni fazi tekmovanja učenci seveda primerjajo obe besedili – na videz dve različno pisani knjigi; ena v arhaičnem jeziku minulih časov, druga s sodobnim jezikovnim izrazom ponujata številne paralele – iščimo ju v zgradbi, v nosilcih književnih idej, fantastičnih prvinah, a hkrati aktualnosti obeh del, elementih logike (različni v obeh del – pa sporočilno s podobno vlogo ...), ... Pa na zabavnost/užitek ob branju ne pozabimo, ker brez tega vsega ostalega ne bomo videli/razumeli, zato logično ponovimo naše misli z začetka pisanja: naj bo v nas čudenje in želja, da bi, kot si želi Flisarjeva Alica na koncu knjige, pristali še kje: na še BOLJ NOREM OTOKU. Verjetno navdušenim mentorjem in navdušenim tekmovalcem, ki si želijo več in drugače, ni posebej potrebno zapisati, čemu in zakaj.

Pripravile: Neža Ritlop, Danijela Apatič, Nina Bradič, Renata More,